

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2011-01-27

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson samt justitieråden Eskil Nord och Ann-Christine Lindeblad.

Tillträde till Unidroit-konventionen om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt

Enligt en lagrådsremiss den 20 januari 2011 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Karin Hartmann.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen utgår regeringen från att riksdagen ska godkänna 1995 års Unidroit-konvention om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt ur en konventionsstat och lämnar förslag på den lagstiftning som behövs för att Sverige ska leva upp till de åtaganden som ett tillträde till konventionen medför. De bestämmelser som behövs

förs in i två nya kapitel i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Förslaget till lag om ändring i lagen om kulturminnen m.m.

6 kap. 3 §

Lagrådet noterar att i punkt 1 används orden "till skydd för nationella skatter". Det ska jämföras med orden i 7 kap. 3 § 1 "har till syfte att skydda statens kulturarv". Skillnaden går tillbaka på motsvarande skillnader i det underliggande direktivet respektive den underliggande konventionen. Lagrådet föreslår att man i den fortsatta beredningen prövar om det går att använda ett och samma uttryck i de ifrågasvarande lagrummen.

6 kap. 4 §

I sista stycket första meningen föreskrivs att domstolen ska underrätta föremålets ägare om att talan väckts mot innehavaren av föremålet. Detsamma ska enligt andra meningen gälla i fråga om den som har en särskild rätt till föremålet. Formuleringen är tvetydig och kan läsas så att det är ägaren som ska underrättas också när föremålet är belastat av någon särskild rätt. Samma formulering återkommer i 7 kap. 4 §. Lagrådet föreslår att sista meningen formuleras "Den som har en särskild rätt till föremålet ska också underrättas, om han eller hon är känd".

6 kap. 6 §

I första stycket av 6 kap. 4 § anges att en talan om återlämnande ska riktas mot den som innehar föremålet. Det ska jämföras med första stycket i förevarande paragraf. Där föreskrivs att talan om återläm-

nande ska väckas inom ett år från det att den återkrävande staten fick kännedom om var föremålet fanns och om vem som innehade det. Tempusväxlingen väcker frågan vad som händer om föremålet byter innehavare sedan den återkrävande staten fått kännedom om var föremålet fanns och om vem som innehade det men innan staten hunnit väcka talan mot den tidigare innehavaren. Lagrådet menar att en ny talepreskriptionstid bör börja löpa den dag den återkrävande staten får kännedom om den nye innehavaren. Lagrådet föreslår därför att första stycket första meningen ges följande lydelse:

Talan om återlämnande ska väckas inom ett år från det att den återkrävande staten har fått kännedom om var föremålet finns och om vem som innehar det.

6 kap. 7 §

Lagrrådet noterar att upphävandet av paragrafens nuvarande sista stycke inte behandlas i författningskommentaren.

7 kap. 1 §

I avsnitt 6.2 i lagrådsremissen har angivits att Sverige bör anmäla att direktiv 93/7/EEG om återlämnande av kulturföremål även fortsättningsvis ska tillämpas i förhållande till andra EES-stater i de fall direktivet reglerar samma frågor som konventionen. När direktivets och konventionens tillämpningsområden sammanfaller ska alltså 6 kap. tillämpas om fråga är om olaglig utförsel från en EES-stat.

Vid föredragningen har upplysts att den situationen kan uppkomma att ett föremål, som utgör ett kulturföremål enligt konventionen och definitionen i 7 kap. 2 §, har förts ut olagligt ur en EES-stat som är en konventionsstat. Om föremålet då inte omfattas av definitionen i 6 kap. 2 § första stycket, är bestämmelserna om återlämnande i

6 kap. inte tillämpliga. Tillämpningsområdena för direktivet och konventionen sammanfaller då inte, varför konventionens bestämmelser ska tillämpas. Det innebär att prövning av frågan om återlämnande ska ske enligt 7 kap. Det framgår inte av den remitterade lagtexten.

Lagrådet föreslår därför att rubriken till 7 kap. och paragrafen ges följande lydelse:

7 kap. Återlämnande av kulturföremål som olagligt förts ut från en stat som har tillträtt Unidroit-konventionen

1 § Om ett kulturföremål som finns i Sverige och som, efter det att Unidroit-konventionen av den 24 juni 1995 om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt trätt i kraft för Sveriges del, olagligt har förts ut från

1. en stat utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som har tillträtt konventionen eller

2. en EES-stat som har tillträtt konventionen och föremålet inte omfattas av definitionen i 6 kap. 2 § första stycket, ska föremålet återlämnas till den andra staten, om den begär det.

Trots första stycket ska föremålet inte återlämnas, om det har förts ut ur staten under upphovsmannens livstid eller inom femtio år från dennes död. Kulturföremål som har tillverkats av en eller flera medlemmar av en ursprungsbefolkning eller av en stam för befolkningens eller stammens traditionella eller rituella bruk ska dock alltid återlämnas till befolkningen eller stammen.

7 kap. 4 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 6 kap. 4 § beträffande vem som ska underrättas.

7 kap. 6 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 6 kap. 6 § beträffande tempusvalet.

7 kap. 9 §

I mål enligt detta kapitel gäller enligt paragrafens första mening i fråga om rättegångskostnaderna 18 kap. rättegångsbalken ”med följande ändringar”. En liknande formulering finns i 6 kap. 15 § och 8 kap. 1 §. Det är emellertid uppenbart att det inte är möjligt att ändra 18 kap. rättegångsbalken genom en ändring i lagen om kulturminnen och att detta inte heller har varit avsikten när lagtexten skrevs. Lagrådet föreslår att ordet ”ändring” i olika böjningsformer byts mot ”avvikelse” i motsvarande form.

8 kap. 1 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 7 kap. 9 § beträffande uttrycket ”med följande ändringar”.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.